

Romanien vastarinnan päivä

16. toukokuuta

Toisen maailmansodan alussa vuonna 1939 Saksan natsihallinto päätti poistaa kaikki romanit ja sintit alueeltaan. Natsihallinto pakkosiirsi heidät juutalaisiin gettoihin sekä juutalaisten leireille. Ensimmäinen karkotus tapahtui 16. toukokuuta 1940. Jäljelle jääneet sintit ja romanit karkotettiin sekaleiriin, johon romanit sijoitettiin perheittäin. Tämä oli poikkeuksellista, sillä yleensä miehet, naiset ja lapset vangittiin eri leireille.

Toukokuun 15. päivänä vuonna 1944 leirin 6000 romanian varoitettiin, että natsit suunnittelivat heidän teloitustaan. Seuraavana päivänä yli 600 romanivankia linnoitautui parakkeihinsa ja jätti tulematta tavanomaiseen aamuiseen nimenhuutoon. He olivat murtautuneet varustevastoon ja aseistautuneet vasaroilla, hakuilla ja lapiolla sekä purkaneet puisista kerrossängystään osia valmistaakseen aseita. Heidän vastarintansa ansiosta yksikään romani tai sinti ei kuollut kaasukammioissa tuona päivänä. Tämä vastarinta huolestutti natsihallintoa. He pelkäsivät, että kapina laajenisi, ja siirsivät 3000 romanian muille leireille. Elokuun toisena päivänä natsit surmasivat leirin loput 3000 romanivankia.

Holokaustista selvinnyt Mihail-Alexandru Iliaia on todennut, että toukokuun 16. päivä on muistutus siitä, kuinka suurimpiakin voimia voidaan vastustaa. Hän jatkaa, että Saksan kansallissosialistinen natsihallinto sai 1940-luvulla toimilleen monien maiden hiljaisen hyväksynnän Euroopassa. Tietoa tuotettiin valtiojohtoisesti, jotta sillä saatiin perusteltua muun muassa rotulaki. Rotulaki oikeutti alempiarvoisina pidettyjen ryhmien julman kohtelun.

Iliaian mukaan keskitysleirillä syntynyt romanien kapina oli odottamaton, sillä kansallissosialistinen propaganda oli laajalle levinnyttä muuallakin yhteiskunnassa, eikä vastarinta tullut kyseeseen. Naapurileirin eloonjääneiden kertomuksista piirtyy kuitenkin kuva Porajmosin eli romanien kansanmurhan uhreista, jotka taistelivat viimeiseen asti oikeudestaan elämään ja ihmisyyteen.

Toukokuun 16. päivän kapinaa kutsutaan nykyään yleisesti Romanian vastarinnan päiväksi. Porajmos oli natsi-Saksan toteuttama Euroopan romaneihin kohdistunut kansanmurha, jota pidetään osana holokaustia. Suomesta ei luovutettu romaneja natsi-Saksaan; Suomessa romanimiehiä oli rintamalla, ja osa romaneista laitettiin pakkotyöleirille.

Lähde: <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/-/16-may-1944-a-day-to-remember>